

Описание на финансовите инструменти, инвестиционни продукти и рисковете, свързани с тях

Рискова категоризация на инвестиционни продукти

Съобразно Директиви на Европейския Парламент и на Съвета 2004/39/ЕО и 2006-73-ЕО за пазарите на финансови инструменти и местния Закон за пазари на финансови инструменти, Първа инвестиционна банка АД (Банката) категоризира рисковия профил на предлаганите от нея инвестиционни продукти според приложената по-долу номенклатура.

Табл.1 (Пет-степенна рискова класификация)

Рисков клас	Определение
R1	Няма колебания в стойността на инвестицията, освен обичаен риск
R2	Слаби колебания в стойността на инвестицията (до 10% на годишна база, като са възможни и по-силни колебания)
R3	Средно ниво на колебания в стойността на инвестицията (над 10% на годишна база, като в отделни случаи е възможна и пълна загуба на инвестирания капитал)
R4	Спекулативна инвестиция, която би могла да доведе до пълната загуба на инвестирания капитал, тъй като Възложителят цели да се възползва от високия потенциал за печалба
R5	Изключително рискова инвестиция, която освен загубата на инвестирания капитал може да доведе до допълнителни финансови искове към Възложителя

Съгласно изложените в табл.1 критерии, инвестиционните продукти, посочени по-долу, се категоризират в следните рискови групи:

¹Табл.2 (Комплексни инвестиционни продукти - деривативи)

Продукт	Рисков клас
Валутен форуърд (FX forward)	R5
Валутен суап (FX swap)	R5
Покупка на валутна опция (FX option buy)	R4
Продажба на валутна опция (FX option sell)	R5
Валутен крос суап (Cross currency swap)	R5
Покупка на лихвена опция (Interest-option buy)	R4
Продажба на лихвена опция (Interest option-sell)	R5
Покупка на лихвен суап (Interest rate swap buy)	R4
Продажба на лихвен суап (Interest rate swap sell)	R5
Покупка на опция за индекс на акции (FRA buy) (Сделката подлежи на индивидуално одобрение от страна на банката)	R4
Продажба на опции за индекс на акции (FRA sell) (Сделката подлежи на индивидуално одобрение от страна на банката)	R5
Покупка на опция върху акции (Equity option buy) (Сделката подлежи на индивидуално одобрение от страна на банката)	R4
Продажба на опция върху акции (Equity option sell) (Сделката подлежи на индивидуално одобрение от страна на банката)	R5
Фючърси (Futures) (Сделката подлежи на индивидуално одобрение от страна на банката)	R5
Продукти на стокова борса (Commodities) (Сделката подлежи на индивидуално одобрение от страна на банката)	R5
Барьерни опции (KIKO- Knock-In/ Knock-Out options) (Сделката подлежи на индивидуално одобрение от страна на банката)	R5

¹ Посоката на трансакциите (покупка / продажба) е от гледна точка на ВЪЗЛОЖИТЕЛЯ

Табл.3 (Стандартни инвестиционни продукти)

Продукт	Рисков клас
Облигации	
Български държавни ценни книжа	R2
Чуждестранни книжа с рейтинг А-ААА	R2
Местни и чуждестранни корпоративни облигации с рейтинг не по-нисък от BBB- (S&P)	R3
Български корпоративни облигации без рейтинг	R4
Чуждестранни облигации с рейтинг по-нисък от BBB- (S&P)	R4
Акции	
Акции на фирми с рейтинг по-висок от BBB- (S&P)	R3
Чуждестранни акции с рейтинг В до BBB- (S&P)	R4
Местни акции търгувани на официален пазар	R4
Чуждестранни акции с рейтинг по-нисък от В (S&P)	R5
Акции, които не се търгуват на официален пазар	R5
Български фондове	
Фондове на паричен пазар, управлявани от Управляващи дружества с основен акционер, дружества лицензирани по Закона за кредитните институции	R2
Фондове за облигации, управлявани от Управляващи дружества с основен акционер, дружества лицензирани по Закона за кредитните институции	R3
Фондове за облигации, управлявани от Управляващи дружества с основен акционер, дружества нелицензирани по Закона за кредитните институции	R4
Фондове за акции и високорискови фондове	R5
Чуждестранни фондове	
Фондове на паричен пазар	R2
Фондове в чуждестранна валута с максимален рейтинг BBB (S&P)	R2
Други взаимни фондове	
Смесени фондове	R3
Взаимни фондове	R3
Високодходни фондове	
Хедж фондове	R4
Венчър фондове	R4
Акционерни дружества със специална инвестиционна цел	
Акции на местни акционерни дружества със специална инвестиционна цел	R4
Акции на чуждестранни акционерни дружества със специална инвестиционна цел	R4
Други	
Структурирани продукти със 100% гаранция за инвестирания капитал	R3
Структурирани продукти без гаранция за инвестирания капитал	R4
Варанти	R4
Unit linked life insurance	
Фондове, базирани на застраховки живот (Fund based life insurance)	R2

Общо описание на финансовите инструменти по чл. 10 от Наредба № 38

Банката изпълнява нареждания или получава и предава нареждания главно за следните финансови инструменти:

- Акции, приети за търговия на Българската фондова борса - София („БФБ“);
- Права при увеличаване на капитала на дружества-емитенти на такива акции;
- Корпоративни и общински облигации, емитирани от български дружества, които се предлагат на БФБ и на международни регулирани пазари;
- Български съкровищни бонове и държавни облигации;
- Дялове/акции от колективни инвестиционни схеми;
- Компенсаторни инструменти;

- ОТС деривативни инструменти върху лихвени проценти или валута;
- Инструменти на паричния пазар, включително ОТС инструменти на паричния пазар.

Основни характеристики и рискове, свързани с финансовите инструменти, относно които Банката изпълнява нареждания

Акции, приети за търговия на БФБ

Акциите представляват ценни книжа, издавани от акционерни дружества, с които се удостоверява участието на техния притежател в капитала на акционерното дружество. Акциите дават право на дивидент, право на глас в общото събрание на акционерите и право на ликвидационен дял.

Инвестирането в акции носи на инвеститора основно пазарен риск, ликвиден риск, валутен риск, риск на емитента и риск на сетълмента. Пазарният риск при инвестициите в акции се характеризира с вероятността от понижаване на цената на ценните книжа, в резултат от пазарни фактори или т.нар. системен риск. Ликвидният риск при инвестирането в акции се свежда до риска инвеститорът да не може да продаде желаното от него количество ценни книжа. Ликвидният риск при акциите, търгувани в страната, е свързан със свободно-търгуемия обем акции (фрий флоут), определен за всяка търгувана емисия. Валутният риск при акциите, търгувани в страната, е свързан и зависи от движението на валутните курсове. По-нисък риск е характерен за инвестициите с базова валута в евро (поради Валутния борд в страната) и нулев за онези, с базова валута в левове (тъй като акциите, търгувани в страната се издават само в левове). Риск на емитента при инвестициите в акции е възможен при възникване на финансово затруднение за емитента, или т.н. несистемен (специфичен) риск. Риск на сетълмента може да настъпи при неизпълнение или забавяне на процеса между момента на сключване на сделката и момента на нейното приключване и възникнали неблагоприятни пазарни последици през този период. По-висок риск се характеризира за извънборсови сделки или такива, при които не се прилага метода на "доставка срещу плащане" (DVP).

Права при увеличаване на капитала на дружества-емитенти на такива акции

Правата са ценни книжа, даващи право за записване на определен брой акции във връзка с взето решение за увеличаване на капитала на публично дружество. Това са срочни деривативни финансови инструменти, чиято доходност зависи от очакваната доходност по класа акции, за които се отнасят. Тяхната търговия се извършва на БФБ, те също са безналични ценни книжа, подобно на акциите, до които се отнасят. Уредбата им се съдържа в ЗППЦК.

Следва да се има предвид и допълнителният риск при инвестирането в права, а именно от пълна загуба на инвестирана стойност в рамките на краткия срок на съществуването на правата – ако упражняването на правата се окаже нецелесъобразно поради тенденция на спад на цената на акциите под цената за записване, посочена в правата.

Корпоративни и общински облигации, емитирани от български дружества, които се предлагат на БФБ и на международни регулирани пазари

Облигациите са вид дългови ценни книжа, които носят на своите притежатели паричен доход под формата на фиксирана или плаваща лихва (купон), съобразно проспекта на емитента. Емитентът на облигацията носи задължението да изплати главницата на облигацията на точно определена дата, наречена падеж. В зависимост от емитента, облигациите могат да бъдат: общински облигации (издадени от местните органи на властта); корпоративни облигации (издадени от търговски дружества); ипотечни облигации (издадени от банки въз основа на портфейлите им от ипотечни кредити).

Инвестициите в корпоративни и общински облигации, търгувани в страната и на международни регулирани пазари, се характеризират основно с пазарен, ликвиден и валутен риск, както и риск на емитента и риск свързан със сетълмента. Пазарният риск при облигациите е свързан с негативна промяна на пазарните лихвени проценти, спрямо емитираните дългови ценни книжа с фиксиран или плаващ лихвен процент. Краткосрочните облигации се асоциират с по-нисък риск, докато дългосрочните облигации са свързани с по-висока степен на риск. Ликвидният риск при облигациите се свързва с риска от забава или

невъзможност за продажба на притежаваните от инвеститора дългови финансови инструменти. Ликвидният риск при облигациите, търгувани в страната се обуславя от ограничените обеми облигационни заеми, търгувани у нас. Ликвидният риск при облигациите, които се предлагат на международни регулирани пазари се намалява от големите обеми облигационни заеми, търгувани на чуждестранните пазари, в сравнение с тези в страната. Валутният риск при корпоративните/общински облигации, търгувани в страната, е по-нисък за инвестициите с базова валута в лев и евро (поради въведения Валутен борд в България). За инвестициите с базова друга валута, валутният риск зависи от движението на валутните курсове. Рискът на емитента е свързан с възможността емитентът (дружество или община) да изпадне във финансово затруднение и да не може да изплати главницата и лихвите по облигационния заем. Риск на сетълмента при облигациите се свързва с възникнали неблагоприятни пазарни последици по време на неизпълнение или забавяне на процеса между момента на сключване на сделката и момента на нейното приключване. По-висок риск се характеризира за извънборсови сделки или такива, при които не се прилага методът на "доставка срещу плащане".

Български съкровищни бонове и държавни облигации

Държавните ценни книжа са дългови инструменти, емитирани от Министерството на финансите (МФ) като представител на държавата, с цел финансиране на краткосрочни и дългосрочни правителствени разходи. Държавните ценни книжа дават на своите собственици правото да получават паричен доход чрез сконтиране на цена под номинала или чрез изплащането на фиксирана годишна лихва. МФ, съвместно с БНБ регламентират реда и условията, при които се осъществяват емисиите на безналични ДЦК на вътрешния пазар. Търговията с ДЦК се опосредства от първичните дилъри (банки и инвестиционни посредници), които имат право да придобиват ДЦК директно на аукционите, организирани от БНБ. ДЦК биват съкровищните бонове, държавните облигации, ЗУНК облигациите, еврооблигациите.

Инвестирането в държавни ценни книжа носи на инвеститора основно пазарен риск, ликвиден риск и риск на емитента. Пазарният риск при държавните ценни книжа е свързан с вероятността от повишаване (промяна) на пазарните лихвени равнища спрямо фиксирания лихвен процент на емитираните дългови ценни книжа. В зависимост от срочността на държавните ценни книжа, по-краткосрочните ДЦК се характеризират с по-нисък пазарен (лихвен) риск и обратно – по-дългосрочните ДЦК са обвързани с по-висок пазарен (лихвен) риск. Ликвидният риск при държавните ценни книжа е по-нисък в сравнение с този при останалите дългови финансови инструменти, тъй като пазарът на ДЦК се счита за високо ликвиден. Рискът на емитента при държавните ценни книжа е по-нисък в сравнение с този при останалите дългови финансови инструменти, тъй като емитентът в лицето на държавата и рискът той да изпадне във финансово затруднение и невъзможност да изплати главницата и лихвите по дълговите ценни книжа е по-нисък.

Дялове/акции от колективни инвестиционни схеми

Дялове/акции от колективни инвестиционни схеми са финансови инструменти, даващи основно правото на обратно изкупуване от самата колективна инвестиционна схема, ако тя е от отворен тип, както и на периодична доходност (освен ако колективната инвестиционна схема извършва задължителна капитализация на натрупания доход). Колективните инвестиционни схеми представляват колективен пул за инвестиране във финансови инструменти на парични средства, набрани чрез публично предлагане на дялове/акции, което се осъществява на принципа на разпределение на риска.

Инвестициите в колективни инвестиционни схеми се свързват основно с пазарен риск и риск от концентрация. Пазарният риск при колективните инвестиционни схеми се свързва с понижаване на пазарните цени на инвестициите на фонда и стойността на неговите дялове поради възникнали промени в икономическата и пазарната среда. Рискът от концентрация при колективните инвестиционни схеми се характеризира с инвестиране на финансови инструменти предимно на един пазар (държава, географски район) или на финансови инструменти от един стопански отрасъл.

Компенсаторни инструменти

Компенсаторните инструменти са безналични, поименни платежни средства, които служат за обезщетяване на лица, чиито имоти, сгради или земеделски земи са одържавени или отчуждени. Те могат да се търгуват само на регулиран пазар на ценни книжа. Компенсаторни инструменти са компенсаторните записи и жилищните компенсаторни записи по Закона за обезщетяване на собственици на одържавени имоти, както и поименните компенсационни бонове по Закона за собствеността и ползуването на земеделските земи и по Закона за възстановяване на собствеността върху горите и земите от горския фонд. С компенсаторни инструменти може да се погасяват лихви по ЗУНК, да се участва в търгове за земеделска земя от държавния поземлен фонд или да се извършват плащания по приватизационни сделки през Българската фондова борса.

Инвестициите в компенсаторни инструменти се характеризират основно с пазарен, ликвиден и целеви риск. Пазарният риск при инвестициите в компенсаторни инструменти се свързва с възможността от понижение на цената на финансовия инструмент. Ликвидният риск при компенсаторните инструменти се свързва с риска от забава или невъзможност за продажба на притежаваните от инвеститора компенсаторни финансови инструменти. Целевият риск при компенсаторните инструменти се характеризира с ограничението за целево използване и инвестиране на този тип финансови инструменти само в конкретни проекти и сделки като платежно средство, приемано от държавата (погасяване на лихви по ЗУНК, участие в търгове за земеделска земя от държавния поземлен фонд или извършване на плащания по приватизационни сделки през БФБ - София).

ОТС деривативни инструменти върху лихвени проценти или валута

ОТС деривативните инструменти включват разнообразни финансови инструменти с различна специфика и рисков характер, като лихвени и валутни суапове и различни по-сложни финансови инструменти, създадени на тяхна основа. Банката ще предоставя услуги на свои клиенти по сключването на конкретни деривативни договори. Разкриване на информация за конкретните пазарни и договорни рискове ще бъде извършвано според изискванията на Наредба № 38.

Инструменти на паричния пазар, включително ОТС инструменти на паричния пазар

Сделките с ОТС инструменти на паричния пазар представляват извънборсови сделки с финансови инструменти, които се търгуват на местния паричен пазар. Такъв тип финансови инструменти са краткосрочните държавни ценни книжа (съкровищните бонове), депозитните сертификати и търговските ценни книжа, с изключение на платежните инструменти.

Сделките с ОТС инструменти на местния паричен пазар се свързват с основните рискове, характерни за дълговите ценни книжа.

Ливъридж и неговите последици и рискът да се изгуби цялата направена инвестиция

Ливъридж в сферата на инвестиционните услуги представлява използване на различни методи за набиране на заеман капитал (маржин търговия) с цел увеличаване на нормата на възвръщаемост. Ливъридж е начин за инвестиране, при който се открива позиция, позволяваща търгуването на суми, многократно надвишаващи собствените средства (депозитаните парични средства) на инвеститора. Ливъридж инструменти за инвестиране могат да бъдат опциите, фючърсите, маржин търговията и други деривативни финансови инструменти. Използването на ливъридж е свързано с поемане на допълнителен риск, тъй като при този тип инвестиции се увеличава не само печалбата, но и евентуалната загуба.

Настоящото Описание на финансовите инструменти, инвестиционни продукти и рисковете, свързани с тях, е неразделна част от Общите условия, приложими към договори с клиенти на Първа инвестиционна банка АД за инвестиционни услуги и дейности с финансови инструменти.